

בבא בתרא ק"ו

משנה

האומר לחברו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימנים והמצרים האלו שאתה רואה הכל קח לך, אם חסר מהשיעור פחות משתות²³⁷ כלומר עד קב לכל סאה הגיעו²³⁸. כיון שראה את מיצריו, כאילו אמר לו שדה זו כמות שהיא. אלא שהועיל מה שהזכיר כור, לומר ששיעורה קרוב לכור²³⁹. עד שתות, ינכה מן הדמים, לא מדין הונאה, אלא הוא שיעור דרבנן שמי שאמר בסימניו ובמצריו כך מוחל, ויותר לא מוחל.

גמרא

מביאה הגמרא שנחלקו אמוראים מה הדין אם פחת או הותיר שתות בדיוק. רב הונא אמר, שתות עצמה היא כפחות משתות והגיעו²⁴⁰. רב יהודה אמר ששתות היא כיותר משתות.

בסימניו ומצריו פחת שתות ה"ה ומקשה הגמרא על רב הונא ממה ששינו כשום הדיינין הגיעו בתוספתא, מי שאמר 'בסימניו ובמצריו' פחת שתות או הותיר שתות, הרי הוא כשום הדיינין²⁴¹, והגיעו. ובטעות של הדיינים בשתות, הוא ביטול מקח כמו ביותר משתות²⁴², משמע ששתות כיתר משתות ויחזיר? עונה הגמרא שרב הונא יאמר, ולטעמיך יהיה קשה מדוע הגיעו, משמע שהוא כפחות משתות וראיה ששתות כפחות משתות²⁴³? אלא עונה הגמרא, שרב יהודה מסביר שכוונת הברייתא מי שאמר 'בסימניו ובמצריו', דומה לשום הדיינים לגבי שתות שהיא כיותר משתות. ולא כשום הדיינין ששם בטל מקח, וכאן הגיעו²⁴⁴.

237 יש גורסים פחת שתות. הגהות הב"ח.

238 ובגמ' נח' בשתות עצמה אי היו כפחות משתות והגיעו. רשב"ם.

239 ולכן אינו דומה להן חסר הן יתר ששיעורו הוא רובע לסאה, ששם התכוון לדייק. רשב"ם.

240 וממה ששינו במשנה עד שתות ינכה משמע לר"ה עד ולא עד בכלל, ולר"י עד ועד בכלל. רשב"ם.

241 שירדו לשום נכסי יתומים למכרן למזון האשה והבנות. רשב"ם.

242 כמו ששינו במשנה בכתובות שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מוכרן

243 והתנא ששנה את הברייתא הוא רבן שמעון בן גמליאל, החולק בכתובות ואומר אם כן מה כח בית דין יפה, ובין הותירו או פחתו שתות מכרם קיים.

244 תוס' כתבו שהגרסא היא ולטעמיך הא הגיעו קתני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו'. רב הונא אמר עד שתקשה לי תסייעני ממה ששינו הגיעו שמשמע דששתות כפחות משתות. אלא מה ששינו כשום הדיינין אינו משום שיהיה כיתר על שתות. אלא כשום הדיינין לשתות, שכמו ששיעורו שם כמו כן שיעורו כאן לאפוקי שלא שיערו ברובע לסאה כמו בהן חסר הן יתר. ורב יהודה שהקשה לרב הונא משמע לו שכך שינו, פחת עד שתות או הותיר עד שתות הרי הוא כשום הדיינים והגיעו. שהרי גם בשום הדיינין עד שתות הגיעו, אבל בשתות יותר על שתות לא הגיעו. תוס'.

ר"פ קנה קרקע והמוכר א' שמדתה כ' ולא היו בה אלא ט"ו ואביי א' סברת וקיבלת

רב פפא קנה קרקע והמוכר אמר לו שמדתה היא עשרים סאה. וכשמדדוה לא היתה אלא

חמישה עשר, פחות רבע²⁴⁵. בא רב פפא לפני אביי, אמר לו אביי סברת וקיבלת. שאלו הרי שנינו במשנה פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה, וכאן הוא רבע? אמר לו אביי, המשנה מדברת כשהלוקח אינו יודע את מדת השדה, אבל מר מכיר את השדה הזו והיית יודע שאין בו אלא חמשה עשר וכיון שידעת מחלת²⁴⁶. שאלו והרי הוא אמר לי שהוא מוכר לי קרקע במדת עשרים סאה, ולדעת כן אמר לי כך שישלים לי את הפחת משדה אחר, או ינכה לי מן הדמים? אמר לו אביי, ניתן לפרש שכוונת המוכר לשבח את מקחו ולומר שהיא עדיפה לו כעשרים סאה של שדה אחרת, וגם ידע שאין בשדה אלא חמישה עשר.

האחים שחלקו כיון שעלה גורל לאחד קנו כולם הגמרא מביאה את מה ששנינו בבבביתא, האחין שחלקו וביררו חלקים שווים ואחר כך הטילו גורלות, כיון שנפל הגורל על אחד מהם והוברר חלקו, קנה את חלקו לגמרי בגורל ולא יוכלו לחזור בו²⁴⁷. שואלת הגמרא במה קנו, הרי לא נפל גורל לכל אחד ולא החזיקו כל אחד בשלו²⁴⁸? אמר רבי אלעזר, כמו שבתחלת חלוקת ארץ ישראל קנו בגורל, כך כאן קנו בגורל. שואלת הגמרא, אם כן נאמר מה תחלה חילקו את הארץ בקלפי ואורים ותומים, אף כאן הגורל יקנה רק בקלפי ואורים ותומים²⁴⁹? אמר רב אשי, הגורל גומר את הקניין בהנאה שהם מצייתים זה לזה, גמרו בדעתם בלב שלם ומקנים למי שיעלה הגורל מיד. וגמר דעתם מועיל עם הגורל כמו אורים ותומים שמועילים אפילו היכן שלא גמרו בדעתם.

שני אחים שחלקו קרקעות ביניהם ובא להן אח ממדינת הים, רב אמר בטלה מחלוקת, ויחלקו את הקרקעות מחדש לשלשה חלקים ובגורל²⁵⁰. ושמואל אמר, כל אחד נוטל שלישי מחלקו ונותנים לו²⁵¹.

245 וכגון שאמר לו בסימניו ובמצריו.

246 וכן הלכה. רשב"ם.

247 אם הם שנים, קנה את החלק שנפל בגורל וגם חברו קנה את החלק השני. ואם הם שלשה, אותו שנפל לו הגורל קנה את חלקו, והשנים קנו בין שניהם את שני החלקים לחלוק ביניהם, באופן שירצו. אבל כשהגורל נפל לכולם, פשוט שקנו כולם אפילו שלא החזיק כ"א בשלו, כיון שכולם מוחזקים ועומדים בכל הקרקע אין הגורל מקנה להן כלום אלא מברר לכל אחד את חלקו המגיע. רשב"ם.

248 ולא החזיקו כל אחד בשלו עדיין, שאם החזיקו מהו החידוש. רשב"ם.

249 כמו שאומרים ביש נוחלין (לקמן דף קכב). אלעזר מלוכב אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדין לפניו קלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו והיה מכוין ברוח הקודש כו'. רשב"ם.

250 ובגורל שמה שאו' שלמרות שהגורל נפל לאחד מהם קנו כולם הוא היכן שחלקו כראוי, אבל כשכל אחד נטל יותר מחלקו היא חלוקה בטעות וחוזרת. רשב"ם.

251 תוס' הקשה על פירוש רשב"ם מדוע כל אחד נותן שלישי מחלקו בלא גורל, למה הם נטלו בגורל והם יתנו מה שירצו בלא גורל? אלא מפרש ר"י מקמצים אם יש להן ג' שדות ולקחו כ"א שדה והג' חלקו וכשבא אחיהם יפילו גורל על כל השדות ובאיוזה שיפול גורלו יזכה. ולענין זה לא בטלה מחלוקת שאם יפול לחלקו השדה הג' זכו הראשונים בחלקם. ואפ' נפל לו שדה שהיה של אחד מהם לא יחלקו אלא השדה השלישית שהיה מחצה לזה ומחצה לזה יהיה כבתחלה, ושדה שניה יחלקו. תוס'.

בשלשה שירדו לחלוק וב' מהם חלקו לא בשלשה מחלוקת משום שירדו לחלוק לג' מחלוקת כיון שאומרים 'הדרא דינא', החלוקה חוזרת בשביל שנטלו חלקם שלא מדעת אח השלישי. מעתה כשהיו שלשה אחים, או שותפים, והלכו שנים מהם וחלקו בלא ידיעת השלישי בשלשה חלקים בפני שלשה בית דין הדיוטות. האם נאמר שבטלה מחלוקת, כשיבא השלישי ויאמר איני חפץ בחלוקה זאת?²⁵² עונה הגמרא, שם הם ירדו מתחילה על דעת לעשות חלוקה לשלשה חלקים. וכשבא לכל אחד חלק הראוי לא חוששים לדעתו של השלישי שגם אם היה כאן היה חלק בגורל. אבל כאן ירדו על דעת לחלוק לשלשה, והתגלה הדבר לבסוף שכל אחד לקח יותר מדאי והוא טעות ובטלה מחלוקת.

תקנת חכמים באומר 'כור בל' אני מוכר' שיוכלו המוכר והלוקח לחזור האם אומרים 'קם דינא' וכל מי שנטול דבר הראוי לו אלא שאינו נוטל כשיעור הראוי לו אלא יותר או פחות מה שתפס תפס?. והרי רב ושמואל אמרו שאם אמר כור בשלשים אני מוכר לך, יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה. כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה. ומדוע לשמואל המוכר יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה ומוציא מיד הלוקח את עשרים ותשע הסאות שבאו לידו. הרי כיון שהוא ראוי ליטול כור כמו שהמוכר התנה, יזכה במה שזכה כבר אפילו שעדיין לא בא לידו כל הכור. אלא מכאן שהיכן שנטל פחות אומרים 'הדר דינא' וכל שכן היכן שנטל יותר וקשה מדברי שמואל על דבריו? מתרצת הגמרא, שם חכמים עשו תקנה שהמוכר והקונה יוכלו לחזור עד שהקונה ימשוך את כל המקח. מפני שהדבר נוח לשניהם טוב ללוקח שאם יזלו יוכל לחזור, וטוב למוכר שאם יתייקרו יוכל לחזור. ולדעת כן המוכר מכר והלוקח קנה.²⁵³

252 מכאן שפשוט להם ששלשה אחים או שלשה שותפים, או שני אחים או שני שותפים ואחד חלק בלא דעת חברו וכגון שחלק בלא בפני ג' ויש לו עדים שחלק, תתקיים החלוקה ואין חברו יכול לערער עליה. ואם חלק שלא בפני בית דין אינו כלום ומה שהשביחו הנכסים השביחו לאמצע. והוא בדבר שצריך שומא אבל חלוקת מעות שלא צריך שומא אין צריך לחלוק בפני ב"ד. רשב"ם.

253 שיחזרו בהן אפי' בסאה אחרונה, ובסיפא ראשון ראשון קנה שכל סאה וסאה משמשכו נגמרה סחורתו אבל בחלוקת קרקע ודאי נוח להם להפטר מהר זה מזה ויזכה כל אחד ואחד בחלקו ויטרח בו, דקדירה דבי שותפי לא חמימא ולא קיריא ולכן שם קם דינא. רשב"ם.

